

dr hab. Maria Grzybek, prof. UR
dr inż. Marta Kawa

Uniwersytet Rzeszowski
Katedra Marketingu i Przedsiębiorczości

Ocena wpływu wybranych instytucji na rozwój gospodarstw rolnych

WPROWADZENIE

Modernizacja obszarów wiejskich w Polsce zależy nie tylko od skali inwestycji publicznych, w tym również tych pochodzących z budżetu UE. Duże znaczenie ma sposób ukierunkowania i mechanizmy zarządzania polityką wobec tych terenów. W przypadku instrumentów unijnych z działaniami na obszarach wiejskich ma się do czynienia przede wszystkim we Wspólnej Polityce Rolnej (WPR) i w polityce spójności UE [Grosse, 2011, s. 112].

Przemiany strukturalne w rolnictwie są konsekwencją ogólnego rozwoju gospodarczego. Przeobrażenia rolnictwa mogą być realizowane z jednej strony na drodze wspierania koncentracji i rozwoju gospodarstw rolniczych, z drugiej zaś poprzez poszukiwanie alternatywnych źródeł dochodów dla ludności rolniczej. Szczególną rolę w tych procesach należy wyznaczyć otoczeniu instytucjonalnemu rolnictwa, które ma wspierać przemiany w gospodarstwach rolnych [Czudec, Kata, Miś, Zajac, 2008, s. 7].

Szansą rozwoju staje się wielofunkcyjny rozwój, w którym rolnictwo wspomagane będzie dodatkową działalnością wpisującą się w rozwój funkcji pozarolniczych. Taki model rozwoju wymaga wsparcia zewnętrznego, ale nade wszystko wyzwolenia aktywności i ducha przedsiębiorczości mieszkańców wsi, a zarazem zrozumienia mechanizmów rozwoju społeczno-gospodarczego, w warunkach konkurencyjnej gospodarki rynkowej [Ślusarz, 2004, s. 4–5]. Rozwój taki zdeterminowany jest wsparciem ze strony otoczenia instytucjonalnego oraz postępującą globalizacją.

Celem opracowania było przedstawienie wpływu wybranych instytucji na rozwój gospodarstw rolnych na terenie gmin położonych w województwie podkarpackim. Oddziaływanie otoczenia instytucjonalnego zostało scharakteryzowane poprzez określenie roli instytucji samorządowych, w tym urzędów gmin i izb rolniczych oraz banku, na rozwój gospodarstw rolnych. Zakres przestrzenny przeprowadzonych badań obejmował gminy: Dębica, Łańcut, Ulanów położone w różnych częściach woj. podkarpackiego. Badania zrealizowano w 2011 roku przy użyciu anonimowego kwestionariusza ankiety. Badania zostały przeprowadzone wśród 200 właścicieli gospodarstw rolnych.

SYSTEM INSTYTUCJONALNY OBSZARÓW WIEJSKICH

Institucja to zespół funkcjonalnie powiązanych norm prawnych i zasad (otoczenie instytucjonalne), jak również wyodrębniona struktura organizacyjna (organizacje) i mechanizmy jej funkcjonowania. Całość instytucji w danym kraju stanowi jego system instytucjonalny, który pozwala na przedstawienie oczekiwań i dążeń wszystkich grup biorących udział w procesie rozwoju obszarów wiejskich [Kołodziejczyk, Wasilewski, 2005, s. 9].

Dla przyspieszenia procesu budowy ładu instytucjonalnego ukierunkowanego na spójność społeczno-ekonomiczną ma miejsce w UE harmonizacja norm prawnych i przyjmowanie *acquire commonautaire* UE przez nowe kraje członkowskie [Woźniak, 2009, s. 9]. Ukształtowana w poprzednim systemie struktura gospodarcza oraz metody jej regulacji, a także utrwalone w świadomości społecznej zachowania ekonomiczne podmiotów, jednostek i grup społecznych są stopniowo zastępowane przez nowe, adekwatne do gospodarki rynkowej i UE [Filip, 2005, s. 66].

We współczesnych realiach gospodarczych duże znaczenie dla polskiego rolnictwa ma proces doskonalenia systemu instytucji. Poprawę środowiska instytucjonalnego, w jakim funkcjonuje gospodarka można osiągnąć przez: dodawanie nowych instytucji do wcześniej istniejących, zastępowanie nieefektywnych instytucji bardziej efektywnymi, eksperymentowanie w zakresie tworzenia instytucji i umożliwienie instytucjom konkurowania między sobą w skali regionalnej, krajowej i ponadnarodowej [Wilkin, 2003, s. 50].

W literaturze przedmiotu występuje wiele klasyfikacji instytucji i organizacji, które tworzą otoczenie agrobiznesu. M. Kłodziński wśród występujących w kraju instytucji działających na rzecz rozwoju małych przedsiębiorstw wyszczególnia dwa ich rodzaje [Kłodziński, 2006, s. 56]:

- instytucje centralne: agencje, fundacje, fundusze zagraniczne,
- instytucje regionalne i lokalne: agencje rozwoju regionalnego, fundacje inicjatyw społeczno-ekonomicznych, szkoły biznesu, firmy konsultingowe, giełdy, wystawy, targi, inkubatory przedsiębiorczości.

Inny podział otoczenia instytucjonalnego przedstawiają J. Hausner i współautorzy [Hausner, 1997, s. 8]. Według nich układ instytucjonalny tworzą:

- agencje, fundacje i stowarzyszenia rozwoju regionalnego,
- organizacja samorządu gospodarczego (izby gospodarcze),
- organy terenowej administracji publicznej,
- inne instytucje – szkoły wyższe, stowarzyszenia twórcze, partie polityczne, związki zawodowe, organizacje społeczne.

T. Miś uważa, że dotychczasowe badania wykazują, iż instytucjami, które na poziomie lokalnym mogą sprzyjać procesom przekształceń w rolnictwie są [Miś, 2008, s. 60]:

- samorządy lokalne,

- instytucje podstawowych rynków, np. rynku finansowego, ubezpieczeniowego, pracy,
- organizacje samorządu gospodarczego i zawodowego (np. izby rolnicze),
- organizacje branżowe producentów rolnych, np. związki producentów, spółdzielnie, grupy marketingowe,
- organizacje zajmujące się doradztwem produkcyjnym, ekonomicznym, socjalnym,
- instytucje i organizacje prywatne wspierające przemiany na obszarach wiejskich.

Bez względu na sposób klasyfikacji instytucji i organizacji tworzących infrastrukturę biznesu należy stwierdzić, iż wszystkie wyszczególnione podmioty stymulują zarówno rozwój małych firm, jak też środowisk lokalnych. Istnienie tego typu instytucji jest bardzo często warunkiem wykorzystania potencjału ludzkiego i gospodarczego miast i wsi, sprzyja pobudzaniu lokalnej przedsiębiorczości, przyciąganiu kapitału zagranicznego oraz tworzeniu korzystnego wizerunku poszczególnych regionów kraju [Grzybek, 2003, s. 32]. Jednym z podstawowych celów polityki regionalnej UE jest zwiększenie konkurencyjności poszczególnych regionów, krajów. Osiągnięcie wskazanego celu możliwe jest między innymi poprzez zwiększenie spójności społecznej, jak również ekonomicznej całej Wspólnoty, co można osiągnąć poprzez pomoc słabiej rozwiniętym regionom i sektorom gospodarki państw członkowskich [Wójtowicz-Dawid, 2011, s. 335]. Ogromną rolę w tym zakresie mają do spełnienia instytucje.

WPLYW INSTYTUCJI SAMORZĄDOWYCH NA FUNKCJONOWANIE GOSPODARSTW ROLNYCH

Spośród różnych instytucji działających na rzecz rozwoju obszarów wiejskich szczególna rola przypada jednostkom samorządu terytorialnego, ponieważ dają one możliwość uczestniczenia społecznościom lokalnym w podejmowaniu decyzji dotyczących kierunków i zakresu rozwoju społecznego i ekonomicznego przy zachowaniu tożsamości kulturowej mieszkańców [Lechwar, Czudec, 2001, s. 67]. Mieszkańcy gminy oczekują stworzenia właściwych warunków życia oraz przyjaznego otoczenia instytucjonalnego dla prowadzenia działalności gospodarczej, w tym również gospodarstw rolnych. Realizacja zrównoważonego rozwoju na szczeblu lokalnym może przyczynić się do rozwiązania niektórych problemów występujących na tych obszarach, wynikających między innymi z wysokiego bezrobocia, niedorozwoju infrastruktury komunalnej czy niedostatecznej ochrony środowiska [Nesterowicz, 2006, s. 46].

Do najważniejszych instytucji samorządowych obsługujących sferę agrobiznesu należy zaliczyć samorządy lokalne oraz samorządy rolnicze. Dużą rolę

w funkcjonowaniu gospodarstw rolnych przypisuje się samorządom lokalnym, czyli gminom [Halamska, 2006, s. 35].

Opinie rolników na temat wpływu instytucji samorządowych na funkcjonowanie gospodarstw rolnych przedstawia tabela 1.

Tabela 1. Ocena wpływu instytucji samorządowych na funkcjonowanie gospodarstw rolnych

Ocena działań instytucji samorządowych	Ogółem		Wiek					
	liczba	%	25–35		36–45		46–55	
			liczba	%	liczba	%	liczba	%
	200	100	58	100	84	100	58	100
Bardzo dobra	28	14,0	10	17,2	12	14,3	6	10,3
Dobra	100	50,0	24	41,5	46	54,8	30	51,8
Dostateczna	40	20,0	14	24,1	14	16,6	12	20,7
Negatywna	32	16,0	10	17,2	12	14,3	10	17,2

Źródło: obliczenia własne na podstawie badań ankietowych.

Jak wynika z danych zaprezentowanych w tabeli połowa badanych uznała, że samorząd lokalny ma dobry wpływ na funkcjonowanie gospodarstw rolnych. Co piąty respondent ocenił wpływ samorządu dostatecznie. Natomiast aż 16% badanych wystawiło negatywną ocenę. Bardziej pozytywne opinie prezentują młodzi rolnicy, ponad 2/3 badanych w wieku 36–45 lat wyraziło opinię o dobrym i bardzo dobrym wpływie instytucji samorządowych na funkcjonowanie gospodarstw. Prawie co czwarty badany, w grupie wiekowo najmłodszej ocenił wpływ instytucji dostatecznie. W najmłodszej i najstarszej grupie wiekowej negatywną opinię o działaniach samorządu wyraziło 17% badanych.

Obok samorządu terytorialnego istnieje również samorząd rolniczy reprezentowany przez izby rolnicze. Izbom rolniczym przypada szczególna rola w procesie dostosowania polskiego rolnictwa do założeń i standardów regionalnej w swym charakterze wspólnotowej polityki rolnej [Kawa, Grzybek, 2009, s. 128].

Głównym celem i podstawowym zadaniem samorządu rolniczego jest działanie na rzecz rozwiązywania problemów rolnictwa i reprezentowanie interesów zrzeszonych w nim członków. Przed izbami rolniczymi w Polsce stoją nowe wyzwania związane z reformą WPR, procesami globalizacyjnymi, ale również przebudowanie myślenia o polskich obszarach wiejskich [Wyrzykowska, 2007, s. 440].

Samorząd rolniczy wpływa na funkcjonowanie podmiotów działających w sferze rolnictwa między innymi poprzez współpracę z administracją rządową i samorządem terytorialnym, organizacjami, stowarzyszeniami i innymi podmiotami działającymi w zakresie rolnictwa. Ocenę działalności izb rolniczych przedstawia tabela 2.

Tabela 2. Ocena działalności izb rolniczych

Wyszczególnienie	Ocena									
	Zdecydowanie tak		Raczej tak		Raczej nie		Zdecydowanie nie		Trudno powiedzieć	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Izba rolnicza reprezentuje interesy rolników	16	8,0	76	38,0	34	17,0	26	13,0	48	24,0
Izba rolnicza tworzy warunki do rozwoju rolnictwa	12	6,0	70	35,0	44	22,0	20	10,0	54	27,0
Izba rolnicza pobudza aktywność społeczną rolników	14	7,0	70	35,0	52	26,0	26	13,0	38	19,0

Źródło: obliczenia własne na podstawie badań ankietowych.

Z danych przedstawionych w tabeli wynika, że 46% respondentów uznało, że izby rolnicze reprezentują interesy rolników, natomiast 30% rolników stwierdziło, że jednak izby rolnicze nie reprezentują ich interesów. Ze stwierdzeniem, że samorząd rolniczy tworzy warunki do rozwoju rolnictwa zgadzało się ponad 40% ankietowanych, z kolei prawie 1/3 nie zgadzała się z tym stwierdzeniem. Ocena izby rolniczej jako instytucji pobudzającej aktywność społeczną rolników wypadła podobnie, gdyż 42% respondentów uznało, że jednak izby nie spełniają swej roli w tym zakresie. Wielu rolników nie potrafiło wyrazić swojej opinii na temat działalności izb rolniczych, co może wskazywać na słabe lub brak kontaktów z tego typu instytucjami.

Samorząd rolniczy tworzą sami rolnicy z danego regionu. Znąją oni warunki, w jakich funkcjonuje rolnictwo danego regionu, jego problemy i bariery rozwoju. Dlatego ważne jest, aby potrafili te trudności pokonać i stworzyć warunki sprzyjające rozwojowi podmiotów działających w danym regionie w porozumieniu z samorządem i innymi instytucjami rządowymi działającymi na rzecz rolnictwa i obszarów wiejskich.

ZNACZENIE BANKÓW W ROZWOJU GOSPODARSTW ROLNYCH

Banki są ważnym elementem w otoczeniu instytucjonalnym każdego gospodarstwa, nie tylko rolnego. Poprzez odpowiednie oferty skierowane do mieszkańców wsi mogą pobudzać i wspierać rozwój przedsiębiorczości na tere-

nach wiejskich. Jednak efektywne zaspokajanie potrzeb finansowych związanych ze zrównoważonym rozwojem obszarów wiejskich jest realne wówczas, gdy bank jest blisko tych potrzeb, potrafi je zidentyfikować i jest skłonny angażować swoje środki na ich zaspokajanie [Kata, Zajac, 2006, s. 166]. Takimi bankami są banki spółdzielcze, które znają potrzeby mieszkańców środowisk wiejskich i są blisko rolników. Spółdzielczość bankowa ma specyficzny charakter, który implikuje jej wyjątkową rolę i znaczenie w rozwoju gospodarczym i społecznym środowisk lokalnych [Szopiński, 2009, s. 269].

Aby przyciągnąć potencjalnych klientów wśród rolników, najważniejszą rzeczą jest stworzyć ofertę skierowaną specjalnie do nich. Taką, dzięki której będą oni mogli rozwinąć swoją działalność oraz poczują, że bank rozumie ich potrzeby. Banki obsługujące podmioty gospodarki żywnościowej oferują swoim klientom coraz bogatszą gamę produktów [Rogowski, 2003, s. 200]. Jednak nie zawsze bogata oferta banków znajduje odzwierciedlenie w zakupie usług, w większości jest to podyktowane słabą kondycją finansową klientów banku, czyli gospodarstw rolnych i innych podmiotów działających na wsi.

Wpływ banku na funkcjonowanie gospodarstw przedstawiono w tabeli 3.

Tabela 3. Ocena wpływu banku na funkcjonowanie gospodarstw

Wyszczególnienie	Ogółem		Wiek					
	liczba	%	25–35		36–45		46–55	
			liczba	%	liczba	%	liczba	%
Powód wyboru banku:	200	100,0	42	100,0	106	100,0	52	100,0
Lokalizacja	76	38,0	18	42,9	30	28,4	24	53,8
Łatwy dostęp do usług bankowych	24	12,0	10	23,8	10	9,4	4	7,7
Atrakcyjna oferta	80	40,0	10	23,8	54	50,9	16	30,8
Dyskrecja	20	10,0	4	9,5	12	11,3	4	7,7
Ocena działalności banku:	200	100,0	42	100,0	108	100,0	50	100,0
Bardzo dobra	86	43,0	20	47,6	48	44,4	18	36,0
Dobra	92	46,0	16	38,1	52	48,2	24	48,0
Dostateczna	22	11,0	6	14,3	8	7,4	8	16,0
Negatywna	-	-	-	-	-	-	-	-

Źródło: obliczenia własne na podstawie badań ankietowych.

Z przeprowadzonych badań wynika, że najczęściej wybieranymi przez respondentów bankami były banki spółdzielcze, które działają najbliżej miejsca zamieszkania rolników, w lokalnych środowiskach. Z danych przedstawionych w tabeli wynika, że dla 40% respondentów najważniejszym powodem wyboru

banku była atrakcyjna oferta usług bankowych. Dla nieco mniejszej liczby respondentów, którzy stanowili 38%, również ważnym powodem wyboru banku była lokalizacja. Najwyższy odsetek ankietowanych, dla których najistotniejszym powodem wyboru była lokalizacja, zanotowano w przedziale wiekowym 46–55 lat. Z kolei najwyższy odsetek respondentów, dla których decydującym kryterium wyboru banku była atrakcyjna oferta odnotowano w grupie wiekowej 36–45 lat. Ogólna ocena działalności banku wypadła dobrze, gdyż prawie 90% respondentów oceniło wpływ banku na funkcjonowanie gospodarstw bardzo dobrze i dobrze. Żaden z respondentów nie wskazał na oceną negatywną, co oznacza, że klienci są zadowoleni z usług banku. Najwyższy odsetek ocen bardzo dobrych zanotowano w grupie wiekowej 25–35 lat i 36–45 lat, natomiast w grupie wiekowej 36–45 i 46–55 lat prawie połowa respondentów oceniła dobrze działalność banku.

PODSUMOWANIE

Rozwój regionalny jest możliwy w ramach wsparcia instytucjonalnego. W warunkach integracji z UE szczególne znaczenie mają te instytucje, które pośredniczą w przekazywaniu środków finansowych z budżetu Wspólnoty, ale także instytucje i organizacje wspierające aktywność obywatelską lokalnych społeczności. Szczególną rolę w tym zakresie odgrywają samorządy lokalne, izby rolnicze oraz banki spółdzielcze, które działają w najbliższym otoczeniu. Z przeprowadzonych badań wynika, że najlepiej wypadła ogólna ocena działalności banku, gdyż prawie 90% respondentów oceniło wpływ banku na funkcjonowanie gospodarstw bardzo dobrze i dobrze. Jeśli chodzi o instytucje samorządowe to 64% badanych stwierdziło, że samorząd lokalny ma bardzo dobry i dobry wpływ na funkcjonowanie gospodarstw. Natomiast izby rolnicze zostały ocenione gorzej, gdyż rolnicy z badanych gmin tylko w ponad 40% zgadzali się ze stwierdzeniem, że izby rolnicze reprezentują ich interesy, tworzą warunki do rozwoju i pobudzają aktywność rolników.

LITERATURA

- Czudec A., Kata R., Miś T., Zajac D., 2008, *Rola lokalnych instytucji w przekształcaniach rolnictwa o rozdrobnionej strukturze gospodarstw*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów.
- Filip P., 2005, *Kierunki przekształceń polskiej gospodarki a przedsiębiorczość podmiotów niefinansowych*, Zeszyty Naukowe UR w Rzeszowie, Seria Ekonomiczna, z. 28, *Ekonomika Rolnictwa* 3, pod red. M. Grzybek, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów.

- Grosse T.G., 2011, *Modernizacja obszarów wiejskich w Polsce – rola standardów zarządzania w procesach europeizacji* [w:] *Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy. Spójność społeczno-ekonomiczna a modernizacja gospodarki*, red. M.G. Woźniak, z. 18, Wyd. Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów.
- Halamska M., 2006, *Tworzenie i praktykowanie demokracji lokalnej w Polsce*, *Więś i Rolnictwo*, nr 3.
- Hausner J., Kudłacz T., Szlachta J., 1997, *Instytucjonalne przesłanki regionalnego rozwoju Polski*, Wyd. Studia, KPZK PAN, Warszawa.
- Grzybek M., 2003, *Dywersyfikacja instytucjonalnego otoczenia małych przedsiębiorstw w woj. podkarpackim*, *Zeszyty Naukowe UR w Rzeszowie, Seria Ekonomiczna*, z. 9, *Ekonomika Rolnictwa 1*, red. M. Grzybek, Wyd. Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów.
- Kata R., Zajac D., 2006, *Znaczenie lokalnych instytucji finansowych w zrównoważonym rozwoju obszarów wiejskich* [w:] *Przedsiębiorstwa i organizacje publiczne w zrównoważonym rozwoju obszarów wiejskich*, red. M. Adamowicz, Wydawnictwo SGGW, Warszawa.
- Kawa M., Grzybek M., 2009, *Wpływ otoczenia instytucjonalnego na rozwój gospodarstw rolnych* [w:] *Roczniki Naukowe SERiA*, t. XI, z. 5, Warszawa–Poznań–Olsztyn.
- Kłodziński M., 2006, *Aktywizacja gospodarza obszarów wiejskich*, Wyd. PAN, IRWiR, Centrum Nauk Wdroż. SGGW, Warszawa.
- Kołodziejczyk D., Wasilewski A., 2005, *Identyfikacja instytucji działających na obszarach wiejskich*, Wyd. IERiGŻ – Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa.
- Lechwar M., Czudec A., 2001, *Rola instytucji w rozwoju obszarów wiejskich* [w:] *Roczniki Naukowe SERiA*, t. 3, z. 1, Warszawa–Poznań–Białystok.
- Miś T., 2008, *Otoczenie instytucjonalne rolnictwa* [w:] *Rola lokalnych instytucji w przekształcaniach rolnictwa o rozdrobnionej strukturze gospodarstw*, A. Czudec, R. Kata, T. Miś, D. Zajac, Wyd. Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów.
- Nesterowicz R., 2006, *Ocena zarządzania finansami w jednostkach samorządu terytorialnego* [w:] *Realizacja koncepcji rozwoju zrównoważonego na szczeblu lokalnym*, red. K. Górka, L. Kaliszczak, Wyd. PWSZ, Tarnobrzeg.
- Rogowski J., 2003, *Kredyt bankowy źródłem finansowania agrobiznesu* [w:] *Marketing i Zarządzanie 1*, red. J. Kitowski, *Zeszyty Naukowe UR*, nr 11, Wyd. Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów.
- Szopiński W., 2009, *Znaczenie banków spółdzielczych w rozwoju gospodarstw rolnych (na przykładzie Podkarpackiego Banku Spółdzielczego)* [w:] *Możliwości i bariery rozwoju regionu*, red. A. Czudec, Wyd. Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów.
- Ślusarz G., 2004, *Działalność gospodarza w obszarach wiejskich w dobie globalizacji* [w:] *Możliwości i bariery rozwoju działalności gospodarczej w obszarach wiejskich*, red. A. Czudec, G. Ślusarz, PHARE, Rzeszów.
- Wilkin J., 2003, *Peryferyjność i marginalizacja w świetle nowych teorii rozwoju (nowa geografia ekonomiczna, teoria wzrostu endogennego, instytucjonalizm)* [w:] *Regiony peryferyjne w perspektywie polityki strukturalnej Unii Europejskiej*, red. A. Bołtomiuk, Wyd. Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok.

- Woźniak M.G., 2009, *Fundamentalne kwestie budowy spójności społeczno-ekonomicznej i gospodarki innowacyjnej w Polsce* [w:] *Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy. Uwarunkowania instytucjonalne*, red. M.G. Woźniak, z. 15, Wyd. Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów.
- Wójtowicz-Dawid A., 2011, *Organizacje pozarządowe i ich rola w realizacji spójności społeczno-ekonomicznej – wybrane aspekty prawne* [w:] *Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy. Spójność społeczno-ekonomiczna a modernizacja gospodar-ki*, red. M.G. Woźniak, z. 18, Wyd. Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów.
- Wyrzykowska B., 2007. *Organizacja i zadania izb rolniczych w Polsce* [w:] *Roczniki Naukowe SERiA*, t. 9, z. 2, Warszawa–Poznań–Kraków.

Streszczenie

W opracowaniu przedstawiono otoczenie instytucjonalne oraz jego wpływ na rozwój gospodarstw rolnych. Oddziaływanie otoczenia instytucjonalnego zostało scharakteryzowane poprzez ocenę działalności urzędu gminy, izb rolniczych, które reprezentują interesy rolników oraz banków. Badania zrealizowano w 2011 roku, przeprowadzając bezpośredni wywiad z właścicielami gospodarstw rolnych, przy użyciu anonimowego kwestionariusza ankiety. Badania zostały przeprowadzone wśród 200 właścicieli gospodarstw rolnych. Rozwój obszarów wiejskich w odniesieniu do rolnictwa wymaga stworzenia dobrze funkcjonującego otoczenia instytucjonalnego. Instytucje mają do spełnienia wiele ważnych funkcji mających podstawowe znaczenie dla rozwoju gospodarstw rolnych.

The Estimation of the Institution Impact on the Farms Development

Summary

In the paper there was presented institutional environment and its impact on development of arable farms. The influence of institutional environment was characterized by defining the role of state interventionism, assessment of municipality's, agricultural chambers, which represent farmers and bank's. The research was conducted in 2011, in a form of direct interview with farm owners, with the usage of anonymous survey questionnaire. The research was conducted on the sample of 200 farmers. Development of rural areas in agricultural context requires well functioning institutional environment. Institutions serve many important functions of fundamental importance for development of farms.